

També la terminació de *Naort(e)*, mal sigui un poc diferent, recorda aquest bc. *-arte*. En efecte, representa *-aurte*, variant dialectal de *-arte*; Gavel RIEB XII, 77, assenyalà ja el duplicat *Recaurte*, var. de *Errecart(e)*. Mitxelena ho va corroborar amb *Las-aurtenean* de Mendieta, i amb el gros grup format per *Aurtenetxea*, *Areitio-aurtena*, *Aurtengoa* (Apell. § 96).

Conegut tot això, podem veure una etimologia conjunta, de tots quatre NLL, relacionada amb el nom de la vall d'Àneu i el seu ètimon ibero-basc *anabi* 'avajonera', la planta i fruiteta típica dels nostres Pirineus —«En aquells prats d'amunt, / vora l'avajonera: / *Pla-Guillem* i *Cadi*, *Balaig* i *Prat-cabrera*» (J. Seb. Pons, *Serres de Canigó*); *avajó* / *anajó* ANABI-ONE (o amb metàtesi ABANIONE). Car la Vall d'Àneu era la vall per excel·lència dels anajons o la de 'sota els anajons' (ÁNAB-BE).

Ara bé els quatre noms de lloc que estem analitzant són tots quatre en camins que condueixen a la vall d'Àneu: *Niarte* en el camí de Burgo; de *Naort* es passa cap a la vall d'Unarre o a la d'Alós per sengles ports directes; *Naorte* baixa de Sertascan, altíssima *avajonera*. *Nibrós* < ANABI-BURUZ 'de cap a ANABI' amb haplologia i síncope > *N(ab)i-b(u)ru-z*. *Ni-arte* (que ens recorda el quasi igual bc. *Anabi-(t)arte*) ve d'ANABI-ARTE, passant per *Anajarte*. En fi el nostre *Naorte*, i el *Naort* de l'alt Coserans, també sortiran de (A)*nabjarte* (amb la var. *-aurte*) 'entremig d'avajoneres' (i 'entre dos ports que van a Àneu'), reduït a *Na(t)orte*.

Nidelles, *Nidola*, V. *Nidoleres*

NIDOLERES (amb *Nidola* i *Nidelles*)

Havia estat un llogaret i parròquia rossellonesa, i resta avui allí com partida rural, en terme de Tresserra, veïna del del Voló.

Pron. niduléræs oït a Tresserra (XXIV, 199); *miduléræs* a Banyuls dels Aspres (XXIV, 195). Com que Banyuls ja és més apartat, aquesta *m-* és una alteració (com en el popular *Micolau*), deguda a la relativa raresa dels mots en *N-* pretònic; ajudant-hi la influència de *modoló* MUTULONE, *mòdol*, etc.

Nom recollit ja per Alart (*Bu. So. Agr. PyrOr.* XX, 307) que li assenyalava com primera menció a. 850. *Nitolarias*. Després, 854: «cella q. vocatur *Nidolarias* super flumen q. dicunt *Techum*, ubi eccl. --- Sti. Stephani» confirmat com poss. del monestir de St. Hilari de Lauquet en el Carcassès, per un diploma de Carles el Calb (Monsalv. XXII, 63); 883: «in territorio Rossillonensi, in lo. ubi dicunt *ad ipsas Nitolarias*» (*Hist. Lgd.* v, 72); 989: «alodem St. Steph. de

Nidolarias» (ib. v, 328); 1036: «villa *Nidolarias* --- de parte *Nidolarias* ---» (ib. v, 19, 420). Pertot com independent de Lauquet 1255: Pere de *Nidoleres* (*InvLC*); 1264: Ri. de *Nidoleres* (ib.); 1271: *Nidolariis* (Alart, *Priv.* 310); 1288: (*InvLC*).

Després vingué irreparable decadència: conta Monsalvatje que en el S. XVII, la seva església estava mig abandonada i passà a dependre del capellà del Voló, al qual l'única família que hi vivia donava en delme «una mesura de froment, de mestall, etc.». Ponsich (*Top.* 64) data *Nidolarias* des de 844, i hi afegeix dades de *Nidoleras* o forma anàloga en l'a. 1186, i 5 o 6 dels SS. XIV-XVII.

L'etimologia no ha estat investigada. Però cal atendre als *HOMÒNIMS* i *PARÒNIMS*:

2) *Nidolel*, lieu-dit, te. Narbona, doc. des de 1274: «Clot de *Nidolel*» (Sabarthès).

3) *La Nidola*: «vall de la *nidqla*» o «vall de *nidqla*», a l'Urgellet, que anoto en l'enq. de 1957, com la part més alta de la vall de Canelles, en el límit entre els te. d'Alinyà i de Perles (xvi, 199), per alt a l'esq. del Segre. Sembla que s'hi pugui identificar «ad ipsa *Nocilola*» que un doc. del S. XI, situa prop de Fígols (o sigui uns 3 k. al N. de Canelles) (*BABL* VI, 354) i com que la seqüència *-cilol-* és molt suspecta i es tracta d'un hapax, tenim dret, guiats per la forma moderna, a esmenar-ho en *Nidolla*, de lletres semblants.¹

4) *Les Nidelles*, pda. muntanyenca en te. La Guàrdia d'Ares (XVII, 18), *pron. lez nidéjles*: és uns 10 k. NO. de Canelles però a l'altra banda del Segre.

ETIM. D'antuvi ja podem descartar que siguin derivats de NIDUS, cat. *niu*: la -D- entre vocals cau, sense excepció, en fon. cat. Havent-hi, en tots aquests noms, *-d-* conservada entre vocals, la *-d-* hi ha de venir d'una -T- originària, com figura encara en les dues mencions més antigues, aa. 854 i 873. Crec que es tracta d'un nom format en cèltic amb el mot TÜKSLO- (clot, forat) l'ètimon que he demostrat del cat. *toll* id. (*DECat.*, s. v., i ja en *DCEC* IV, 489); com derivat format amb el prefix NI- 'avall, dessota', fecund en cèltic, i propi de l'indoeuropeu en general: NI-TUKSLARIO-, o, en plural *NITÜKSLLARIA 'avall en el clot': justament el *Clot* que consta en la menció antiga del (2); també el (3) és una vall enclotada, i (1) és vora l'«alveum» del Tec, com diu el doc. de 854; i el mateix podem suposar del (4).

Anàlogament, en els parònims, si bé l'ètimon hi varia, amb formacions no gaire diferents: en el (3), *la Nidola* (notem l'ús amb article ací i en el 4): <NITUKSLA; en el (2) *Nidolel* < NITUKSL-ILLO-, amb el sufix -ILLO- tan propi del cèltic. *Les Nidelles* (4) potser serien simplificació haplollògica de **Nidolles* (o evolució fonètica de -LÜKSLAS > *-lojlas*).